

Kronik Hastalık Yönetimi İçin 6 Maddelik Öz-Etkililik Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Kronik Hastalık Yönetimi İçin 6 Maddelik Öz-Etkililik Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=25128>

Özet

Bu ölçek, bireylerin **öz-etkililik** düzeylerini, özellikle de **kronik hastalık** yönetimindeki çeşitli görevleri yerine getirme becerilerine olan inançların değerlendirilme amacıyla geliştirilmiş 6 maddelik kısa bir araçtır. Ölçeğin Türkçe versiyonu, Türk kültürüne ve diline uygunluğunu sağlamak üzere bir **uyarlama** çalışması ile Öncirku ve Özkan Nahcivan (2020) tarafından valide edilmiştir. Ölçek, kronik durumu olan hastaların kendi kendilerine bakım ve yönetim becerilerine olan güvenlerini hızlı ve güvenilir bir şekilde ölçmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Kronik hastalık, **öz-etkililik**, ölçek uyarlama, psikometri, 6 maddelik ölçek, Likert, sağlık psikolojisi.

Yazarlar

Kübra Öncirku, Neslihan Özkan Nahcivan.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, **kronik hastalık** tanısı almış bireylerin, hastalıklarıyla günlük yönetim süreçlerinde ne kadar yetkin hissettiklerini belirlemektir. Bu, hastaların semptomları yönetme, ilaç rejimine uyma, doktorlarla etkili iletişim kurma ve sağlıklı yaşam tarzı kararları alma gibi kritik **öz-yönetim** becerilerine olan inançların ölçmeyi hedefler.

Türkçe uyarlama çalışması, sağlık araştırmacılarına ve klinisyenlere, kronik hastalığı olan Türk popülasyonunda **öz-etkililik** düzeylerini geçerli ve güvenilir bir şekilde değerlendirebilecekleri pratik bir araç sunmayı amaçlamıştır. Bu tür bir ölçüm, eğitim programları ve müdahalelerin etkinliğini değerlendirmede kritik öneme sahiptir.

Yapı (Construct)

Ölçülen psikolojik yapı, Albert Bandura'nın sosyal bilişsel teorisine dayanan **öz-etkililik** kavramıdır. Bu bağlamda, bireyin belirli bir eylem dizisini başarıyla gerçekleştirme yeteneğine olan inanç değerlendirilir. Ölçek, genel öz-etkililik yerine, kronik durumlarla ilişkili spesifik zorluklarla başa çıkma ve gerekli davranış değişikliklerini sürdürme inancını yansıtan alan spesifik öz-etkililik üzerine odaklanmıştır.

Ölçek maddeleri, hastaların **kronik hastalık yönetimi** ile ilgili temel sorumlulukların ne kadar iyi yerine getirebileceklerine dair algılarını yansıtacak şekilde tasarlanmıştır. Yüksek puanlar, bireyin hastalığıyla yönetim konusunda güçlü bir yeterlilik hissine sahip olduğunu gösterir.

Geçerlik

Şencirku ve Özkan Nahcivan (2020) tarafından yürütülen **uyarlama** çalışmasında, ölçeğin yapısal geçerliliği incelenmiştir. Bu çalışmada, ölçeğin teorik olarak ölçmesi beklenen yapıyı (kronik hastalık öz-etkililiği) ne ölçüde ölçtüğünü gösteren **yapı geçerliliği** kanıtları sunulmuş ve amaçlanmıştır. Çalışmada, dilsel ve kültürel eşdeğerlik sağlamak amacıyla çeviri ve geri çeviri süreçleri titizlikle uygulanmıştır.

Geçerlilik analizleri, genellikle doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılarak, 6 maddenin tek bir temel boyutu temsil ettiğini doğrulamıştır. Bu, ölçeğin orijinal tek boyutlu yapıdaki Türkçe versiyonunda da korunduğuna dair güçlü kanıtlar sağlamıştır.

Güvenirlik

Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliği, uyarlama çalışması kapsamında analiz edilmiştir. İç tutarlılık, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ne kadar tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir ve genellikle **Cronbach Alfa katsayısı** hesaplanarak belirlenir. 2020 tarihli çalışmada, Türkçe versiyonunun kabul edilebilir veya güçlü bir iç tutarlılık düzeyine sahip olduğunu göstermiştir.

Güvenirlik sonuçları, ölçeğin kronik hastalığı olan bireylerin öz-etkililik düzeylerindeki gerçek farklılıkları doğru bir şekilde yakaladığını ve ölçüm hatasından düşük olduğunu işaret etmektedir. Bu sonuçlar, ölçeğin klinik ve araştırma ortamlarında güvenle kullanılabilirliğini desteklemektedir.

Faktör Analizi

Kronik Hastalık Yönetimi İçin 6 Maddelik Öz-Etkililik Ölçeği, özünde tek boyutlu bir yapıyı temsil etmektedir. Uyarlama çalışması, bu tek faktörlü yapıdaki Türk örnekleminde geçerliliğini test etmek amacıyla faktör analizine tabi tutulmuştur. Elde edilen bulgular, 6 maddenin tutarlı bir şekilde tek bir faktör altında toplandığını ve bu faktörün **kronik hastalık yönetimi** öz-etkililiğini temsil ettiğini doğrulamıştır.

Enstrüman

Test Çeşidi: Uyarlama

Format: 6 madde içeren kısa form. 10'lu **Likert ölçeği** kullanılmıştır. (1= Hiç emin değilim - 10= Tamamen eminim)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Kronik hastalığı olan bireyler (Örn: Diyabet, hipertansiyon, KOAH vb.)

Yaş Grubu: Yetişkinler

Popülasyon Detayları: Ölçek, çeşitli kronik sağlık koşullarına sahip yetişkin hastaların kendilerini yönetme becerilerine olan inancın ölçmek için tasarlanmıştır. Uyarılma çalışması, genellikle üniversite hastanelerinde veya birinci basamak sağlık merkezlerinde takip edilen kronik hastalara uygulanmıştır.

Test Metodolojisi: Kendi kendine raporlama (Self-report) yöntemiyle uygulanan, kağıt tabanlı veya dijital formatlarda kullanılabilen bir ölçektir.

Anahtar Kelimeler

Öz-yönetim, hastalığa adaptasyon, **Likert ölçeği**, sağlık psikolojisi, halk sağlığı, Şençirku & Özkan Nahcivan, kronik bakım.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Kübra Şençirku

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Sağlanmamıştır.

Kurum E-posta Adresleri: kubraincirkus@trakya.edu.tr

Yazışma Adresi: Sağlanmamıştır.

Bizim, Ücret ve Test Yolu

Ölçeğin Türkçe **uyarlama** yılı 2020'dir. Ölçeğin kullanımı için sorumlu yazar Kübra Şençirku ile iletişime geçilmesi önerilir. Orijinal yaygın, journals.tubitak.gov.tr adresinde mevcuttur. Orijinal PDF dosyası burada indirilebilir: [kronik-hastalik-yonetimi-icin-6-maddelik-oz-etkililik-olcegi-toad.pdf](#).

Referanslar

Şençirku, K., & Özkan Nahcivan, N. (2020). Validity and reliability study of the Turkish version of the self-efficacy for managing chronic disease 6-item scale. *Turkish Journal of Medical Sciences*, 50, 1254-1261. doi:10.3906/sag-1910-13.

Kronik Hastalık Yönetimi İçin 6 Maddelik Öz-Etkililik Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Bu ölçeğin orijinal maddeleri kaynak metinde açıkça belirtilmemiştir. Ölçek, 6 maddeden oluşmaktadır ve yanıtlar 10'lu Likert (1= Hiç emin değilim - 10= Tamamen eminim) sistemi üzerinden değerlendirilmektedir.